

موانع اداری و مالی مؤثر بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی

فریبا عسکریان^۱ - شبینم صدقی^{۲*} - حسین طالبیان نیا^۳

۱. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران ۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشکده علوم ورزشی و تربیت بدنی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران ۳. استادیار مدیریت ورزشی دانشکده علوم ورزشی و تربیت بدنی دانشگاه امام حسین(ع)، تهران، ایران
(تاریخ دریافت: ۰۷ / ۰۸ / ۱۳۹۲، تاریخ تصویب: ۲۳ / ۰۱ / ۱۳۹۳)

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، شناسایی موانع و مشکلات اداری و مالی در سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی از دیدگاه مالکان باشگاهها و مؤسسات خصوصی است. روش تحقیق از نوع توصیفی- پیمایشی است که با استفاده پرسشنامه محقق ساخته با روایی قابل قبول و اعتبار ۹۱/۰ درصد انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق را مؤسسان باشگاههای ورزشی خصوصی استان آذربایجان شرقی که ۳۱۰ نفرند، تشکیل می‌دهد و براساس جدول مورگان ۱۷۲ نفر به شکل تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و تحلیل واریانس فریدمن در سطح $\alpha=0.05$ استفاده شد. نتایج حاکی است رابطه منفی و معناداری بین مواد مربوط به امور بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان وجود دارد. همچنین تفاوت معناداری بین مواد مختلف در بخش پرداخت وام از محل بانکی از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد. رابطه معناداری بین مواد مربوط به تهیه مجوزهای اولیه فعالیت و نحوه همکاری و برخورد ادارات و سازمان‌ها با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان وجود ندارد، اما تفاوت معناداری بین عوامل مختلف از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد. از این‌رو با کاهش مواد مربوط ذکر شده می‌توان بر میزان سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی افزود تا بخش غیردولتی قادر به ایفای نقش در زمینه توسعه ورزش‌های همگانی و تندرسی در جامعه باشد.

واژه‌های کلیدی

سرمایه‌گذاری خصوصی، سرمایه‌گذاری ورزشی، مواد اداری، مواد مربوط به بانکی.

مقدمه

اعتبارات بانکی نمی‌تواند به عنوان یک متغیر تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی مطرح شود. اما، با توجه به کمبود بازار سرمایه و نیز گسترش نیافتن بازار سهام شرکت‌ها و مؤسسات اقتصادی در کشور، امکان تأمین منابع سرمایه‌گذاری برای مؤسسات اقتصادی از بازار سرمایه و نیز انتشار سهام و اوراق مشارکت به طور قابل قبول وجود ندارد (۷). تحقیقات ناصح (۲۰۱۳) نشان می‌دهد با اینکه همکاری بخش خصوصی در بخش ورزش موجب بهبود بهره‌وری و کاهش هزینه‌های دولت می‌شود، بهبود در فرایند خصوصی‌سازی به روش اجرای آن و مدیریت حرفه‌ای و عملی آن بستگی دارد و مشکلاتی همچون مشکلات مالی، ساختاری، مدیریتی و نقض حقوق مشتریان تحت تأثیر اجرای ناکارامد خصوصی‌سازی به وجود می‌آید (۲۰). در گذشته تجربه‌ای ناموفق از خصوصی‌سازی در کشور داشته‌ایم. علل و عوامل ناموفق بودن آن که در حال حاضر نیز وجود دارند که می‌توان بدین شکل دسته‌بندی کرد: نظام بانکی و پولی مرکز دولتی، فقدان بازار سرمایه واقعی و رقابتی (بورس سهام). بدون این دو عامل اساسی (بازار پول و سرمایه رقابتی غیردولتی) عملًا سیاست‌های خصوصی‌سازی توانم با موفقیت نخواهد بود و در واقع امکان تحقق پیدا نخواهد کرد. در واقع جز با توانمندسازی بخش خصوصی نمی‌توانیم امیدوار باشیم که سهم بخش خصوصی در اقتصاد و صنعت کشور افزایش یابد و شاید واگذاری غیراعلانه، وضعیت را از شرایط فعلی بدتر کند. تجربه کشور در مورد بانک‌های خصوصی در چند سال گذشته، نشان می‌دهد که چگونه بخش خصوصی می‌تواند ضمن افزایش بهره‌وری و ارائه خدمات به مردم، نقش رقابتی خود را با بانک‌های دولتی به خوبی ایفا کند (۱۲). نظریه‌های مختلفی بر ارتباط بین تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به عنوان یک متغیر پولی و سرمایه‌گذاری به عنوان یک متغیر واقعی

با توجه به گرایش رو به رشد ورزش در جوامع، یکی از فرصت‌های مناسب برای سرمایه‌گذاری‌های خصوصی در هر کشوری سرمایه‌گذاری‌های ورزشی است. به دنبال سرمایه‌گذاری در ورزش میزان اشتغال مستقیم و غیرمستقیم و نیز امکان جذب درآمد از طریق برگزاری مسابقات بین‌المللی، جذب گردشگران و سطح سلامت و بهداشت جسمی و روانی جامعه افزایش می‌یابد (۳). همچنین براساس یافته‌های تحقیقات دیگر، زیرساخت‌های فیزیکی و سرمایه‌گذاری‌های صورت‌گرفته در این زمینه رابطه مثبتی با اقتصاد ورزشی دارند (۱۷). این در حالی است که میزان سرمایه‌گذاری دولت در بخش ورزش، متناسب با رشد جمعیت جامعه و متقاضیان ورزش نیست و چنانچه همین روند در آینده ادامه یابد، میزان کمبودها بیشتر آشکار می‌شود. یک راه حل برای این مسئله سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این زمینه است که از این طریق از منابع و امکانات موجود بهره‌برداری کارامدتری به عمل آید، کلایی فعالیت‌ها گسترش پیدا کند، تجهیز منابع مالی افزایش یابد، درآمدزایی دولت افزایش یافته و موجبات ارتقا و کلایی و رشد اقتصادی فراهم شود (۸).

توسعه بخش خصوصی برای دستیابی به اهداف توسعه هزاره و کاهش فقر ضروری است، اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، توسعه بخش خصوصی به عنوان عامل رشد در ثروت ملی، بهبود کیفیت خدمات و افزایش تنوع فرصت‌های شغلی در نظر گرفته شده است (۲۳). در کشورهای توسعه‌یافته، بازارهای مالی (بازار پول و سرمایه‌گستردگی و نیز بازار بورس پیشرفته و شرکت‌های سرمایه‌گذاری فراوانی نیز وجود دارند که پژوهه‌های سرمایه‌گذاری را تأمین مالی می‌کنند و نقش بازار پول و بانک‌ها را در این زمینه، کم‌رنگ‌تر می‌سازند، به طوری که وامها و

محدودیت‌ها و تنگناهایی که بخش خصوصی برای مشارکت در توسعه ورزش دارد، در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته بسیار پایین است. به طوری که در کشورهای ایتالیا، انگلستان و آلمان نسبت اقتصاد ورزش به تولید ناخالص داخلی به ترتیب ۲، ۱/۷ و ۱/۴ درصد است. حال اینکه این نسبت در ایران ۰/۳۸ صدم در یک درصد است (۸). دولت استرالیا برای ارتقای سطح سلامت مردم و حمایت از ورزش قهرمانی در سال ۲۰۱۰ بالغ بر ۱۵۵ میلیارد دلار صرف سرمایه‌گذاری‌های ورزشی کرده است (۱۸). تحقیقات لوئیز (۲۰۰۷) نشان می‌دهد از زمان قرعه‌کشی‌های ورزشی سال ۱۹۹۵، انگلستان تاکنون بیش از ۲۵۰ میلیون پوند مستقیماً به ورزش کشورش سرمایه‌گذاری کرده و این سرمایه‌گذاری از طریق بیش از دو هزار و پانصد پروژه ورزشی صورت گرفته است. این راهبرد سرمایه‌گذاری در انگلستان به عنوان مکملی برای هدف کلی یعنی افزایش میزان مشارکت افراد در ورزش و اوقات فراغت به کار می‌رود. بر این اساس این راهبرد نقشی کلیدی در دستیابی به ایجاد سرمایه‌های فعال از طریق ورزش و اوقات فراغت فعال ایفا می‌کند (۲۴). در دهه اخیر، ورزش آمریکا رشد ۵۰ درصدی داشته و ارزش این صنعت، معادل ۴۰۰ میلیارد دلار اعلام شده است که موجب شده صنعت ورزش در این کشور جزو ده صنعت برتر محسوب شود (۱۵).

باروس (۲۰۰۶) بیان می‌کند که کمک‌های غیرمستقیم دولت کمک بزرگی به باشگاه‌ها و آمادگی آنها برای واگذاری به بخش خصوصی است (۱۶). براساس تحقیقات آن‌هایر^۱ (۲۰۱۰) در آلمان توسعه بخش خصوصی با سایر کشورها همچون کانادا، انگلستان، آمریکا و استرالیا متفاوت است. در این بخش خصوصی و دولت همکاری نزدیکی با یکدیگر دارد. عوامل تمرکز‌زدایی و

اقتصاد به صورت غیرمستقیم و از طریق تأمین وجود سرمایه‌گذاری تأکید می‌ورزند و تمامی این نظریه‌ها نیز بر تأثیر سرمایه‌گذاری بر رشد اقتصادی تأکید می‌کنند. بیکاری از بزرگ‌ترین چالش‌های کنونی اقتصاد ایران است و افزایش سرمایه‌گذاری می‌تواند بیکاری را کاهش و بهره‌وری را افزایش دهد. از سوی دیگر، بازارهای مالی سازمان‌یافته و یکپارچه نقش برجسته‌ای در تشکیل سرمایه دارد و فقدان آن از مهم‌ترین دلایل عقب‌ماندگی اقتصادهای توسعه‌یافته محسوب می‌شود. بازار پول (بانک‌ها) در ایران، بدنه اصلی نظام مالی را به خود اختصاص داده است. بانک‌های تجاری و تخصصی و اخیراً بانک‌های خصوصی نقش عمده‌ای در رشد میزان سرمایه‌گذاری خصوصی دارند. از دیرباز در متون اقتصادی، سرمایه‌گذاری و نرخ رشد آن به عنوان بارزترین شاخص ارزیابی سیاست‌های اقتصادی و از عوامل مهم رشد و توسعه اقتصادی مدنظر بوده است (۴). در فرایند تکوین علم اقتصاد، سرمایه و سرمایه‌گذاری از جنبه‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که بدخی اقتصاددانان موتور رشد و توسعه کشورها را سرمایه‌گذاری می‌دانند. سرمایه به علت محدودیتی که دارد، مورد توجه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است، لیکن کمیابی سرمایه در کشورهای جهان سوم بیشتر است. محدودیت سرمایه در کشورهای پیشرفته در سال‌های اخیر با پویایی بازارهای مالی سازمان‌یافته و گستردگی، به ویژه با حضور نظام بانکی قدرتمند، از بین رفته است. این موضوع با مطالعه روند نزولی نرخ بهره جهانی کاملاً مشهود است، اما محدودیت سرمایه در ایران به عنوان یکی از چالش‌های سرمایه‌گذاری خصوصی مطرح بوده است (۱۱).

در بخش ورزش نیز می‌توان گفت که میزان سرمایه‌گذاری انجام‌گرفته در این بخش، رابطه مستقیم با سهم آن در اقتصاد ملی دارد که در شرایط حاضر با توجه به

بودن ارائه مجوز اعلام کرده‌اند (۱). در سطح استان نیز، تحقیقات انجام‌گرفته توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی بیانگر این واقعیت است که میزان سرمایه‌گذاری اندک است و سهم ناچیزی از کل سرمایه‌گذاری‌های کشور را به خود اختصاص می‌دهد. در سال ۱۳۷۹ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص استان ۵۳۰۱ میلیارد ریال تخمین زده شده است که حدود ۴ درصد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کشور را تشکیل می‌دهد (۲).

با استناد بر نتایج تحقیقات صورت‌گرفته مبنی بر میزان کم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در استان و بخش ورزش کشور، محقق سعی دارد موانع بانکی و اداری مؤثر بر سرمایه‌گذاری ورزشی بخش خصوصی در استان را بررسی کند.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نوع توصیفی و از لحاظ هدف کاربردی است. گردآوری اطلاعات به شیوه میدانی، با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام گرفت. برای این منظور، پرسشنامه به کاررفته در تحقیق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی، مبنی بر تعیین موانع سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی که توسط بهشتی در سال ۱۳۸۲ ساخته شده، با اعمال تغییرات براساس بخش ورزشی به کار رفت. استادان مدیریت ورزشی و اقتصاد روایی پرسشنامه را تأیید کردند و پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمد. بخش اول پرسشنامه شامل اطلاعات مربوط به پاسخ‌دهندگان، بخش دوم مربوط به موانع سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی است. جامعه آماری این تحقیق را مؤسسان باشگاه‌های ورزشی بدن‌سازی و ایرووبیک، رزمی، ژیمناستیک، بیلیارد، سالنهای ورزشی و استخرهای

خصوصی‌سازی نقش اساسی در اصل یارانه‌ای (سوبسید) ایفا می‌کنند که موجب بهبود اداره سازمان‌های ورزشی و فراهم شدن بستر سیاسی و اقتصادی در بخش خصوصی این کشور شده است (۴). امروزه تشکیلات دولتی در کنار باشگاه‌ها و بخش غیردولتی در ساخت و تجهیز ورزشگاه‌ها و فضاهای ورزشی مورد نیاز آنها سرمایه‌گذاری می‌کنند، به‌طوری‌که دولت انگلستان در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵، حدود ۶۰۰ میلیون یورو و در مجموع ۵ سال، حدود ۷۵۰ میلیون یورو برای ایجاد، توسعه و بازسازی ورزشگاه‌های فوتبال اختصاص داده است (۵).

متأسفانه مطالعات انجام‌گرفته در کشور نشان می‌دهد که میزان سرمایه‌گذاری‌های صورت‌گرفته در زمینه ورزش بسیار اندک است و نتایج این تحقیقات بیانگر سهم عمدۀ بخش عمومی و مشارکت ناچیز بخش خصوصی است (در سال ۱۳۸۰ به ترتیب ۵۱/۶۸ و ۴۹/۳۱ درصد و در سال ۱۳۸۶ به ترتیب ۷۳/۲۳ و ۲۶/۷۷ درصد) (۱۰).

از طرف دیگر تحقیقات انجام‌گرفته در زمینه خصوصی‌سازی ورزش نشان می‌دهد که عوامل مختلفی بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی تأثیرگذارند. عسکرزاده (۱۳۸۸) در تحقیق خود با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در ورزش» نتیجه می‌گیرد که شرایط جغرافیایی، اقتصادی و سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، زیرساخت‌های فیزیکی، نیروی انسانی کارآمد، تمایل مردم استان به ورزش‌های تجاری و جذب سرمایه‌گذاری رابطه مثبت معناداری وجود دارد (۹). همچنین احمدی، محمدزاده و ترتیبیان (۱۳۸۶)، در تحقیق خود با عنوان «بررسی موانع و مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزش شهرستان ارومیه» اهم موانع و مشکلات را هزینه بالای ساخت و خرید اماکن ورزشی و تجهیزات ورزشی، ناکافی بودن تسهیلات ارائه شده توسط دولت، ناهماهنگی واحدهای اجرایی و تعدد مراجع تصمیم‌گیری و زمانبر

یافته‌های پژوهش

براساس داده‌های مطالعه حاضر، از بین کل سرمایه‌گذاران شرکت‌کننده، ۹۳ درصد مرد و ۷۶ درصد زن بودند که $\frac{39}{8}$ درصد از کل آزمودنی‌ها دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر، $\frac{29}{8}$ درصد دارای مدرک فوق‌دیپلم، $\frac{25}{7}$ درصد دارای مدرک لیسانس و $\frac{4}{7}$ درصد دارای مدرک فوق‌لیسانس هستند. بیشترین میزان سرمایه‌گذاری، به تفکیک نوع باشگاه ورزشی مربوط به ۷۱ سرمایه‌گذاری در باشگاه‌های آمادگی جسمانی و بدناسازی بوده است و میانگین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در نمونه تحقیق حاضر معادل 1396632790 ریال است که بیشترین میزان سرمایه‌گذاری مربوط به استخرهای شنا و ورزش‌های آبی با میانگین باشگاه‌های تنیس روی میز با مقدار میانگین سرمایه 150000 ریال است. برای بررسی همگن بودن داده‌ها و بررسی توزیع توأم و بهنجار، ابتدا از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد و اختلاف معناداری بین نمونه در دسترس با جامعه مورد نظر مشاهده نشد؛ بنابراین داده‌های جمع‌آوری‌شده همگن است و منحنی مربوط به این نمونه طبیعی فرض شد (جدول ۱).

خصوصی استان آذربایجان شرقی که ۳۱۰ نفرند، تشکیل می‌دهد. حجم نمونه نیز با توجه به جدول مورگان ۱۷۲ نفر انتخاب شد. در تحقیق حاضر از شیوه نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد.

موانع اداری سرمایه‌گذاری در قالب نحوه همکاری ادارات و سازمان‌ها و تهیه مجوزهای اولیه فعالیت و موانع مالی در قالب امور بانکی سنجیده شد. ابتدا از آمار توصیفی برای توصیف اطلاعات مربوط به سن، جنسیت، میزان تحصیلات و سال تأسیس باشگاه از شاخص‌های مرکزی، نمایش داده‌ها، رسم نمودارها و فراوانی استفاده شد. سپس فرضیه‌های تحقیق به کمک روش‌های استنباطی در سطح معناداری کمتر از 0.05 بررسی شدند که در این مرحله، ابتدا توزیع توأم و بهنجار توسط آزمون کولموگروف - اسمیرنوف ارزیابی شد. سپس برای تعیین میزان رابطه بین متغیرهای مورد نظر با میزان سرمایه‌گذاری، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. در نهایت برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین عوامل مختلف در هر یک از بخش‌ها از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد. کلیه محاسبات آماری با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS16 و Excel(2007) انجام گرفت.

جدول ۱. آزمون کولموگروف اسمیرنوف به منظور بررسی همگنی داده‌ها

P	آماره	موانع
0.37	0.92	نحوه همکاری و برخورد ادارات
0.249	0.86	تهیه مجوزهای اولیه
0.81	1.32	امور بانکی

نحوه همکاری و برخورد ادارات و سازمان‌ها با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود ندارد (جدول ۲). نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن نیز مؤید این است که تفاوت معناداری بین عوامل مختلف این

موانع اداری: موانع اداری در دو بخش نحوه همکاری و برخورد ادارات و موانع تهیه مجوزهای اولیه بررسی شد.
 الف) نحوه همکاری و برخورد ادارات: با توجه به نتایج به دست آمده ($P=0.351$ و $t=0.07$) رابطه معناداری بین

نسبت به سایر عوامل در راستای سرمایه‌گذاری ورزشی صورت گرفته است. در این بین موارد دریافت وام از محل تسهیلات تکلیفی و دریافت وام از محل منابع داخلی بانک‌ها دارای کمترین میانگین رتبه بودند و بیانگر همکاری ضعیف در فرایند سرمایه‌گذاری است (جدول ۴).

مانع از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد ($P < 0.001$) (جدول ۳). موارد اخذ مجوز فعالیت از اداره تربیت بدنی، اخذ امتیاز از مخابرات و اخذ تأییدیه اماکن به ترتیب با ۹/۳۵ و ۹/۴۸ دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که بیانگر آن است که از دیدگاه صاحبان سرمایه در این سه مورد، همکاری و برخورد سازمانی مطلوبی

جدول ۲. رابطه برآورده شده بین نحوه همکاری و برخورد ادارات و سازمان‌ها با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی

مانع	سطح معناداری	تعداد آزمودنی‌ها	ضریب همبستگی (۲)	۱۷۱
نحوه همکاری و برخورد ادارات	۰/۰۷	۰/۳۵۱		

جدول ۳. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین عوامل مختلف

نحوه همکاری و برخورد ادارات	۱۷۱	۲۴۱/۶	۱۳	تعداد
سطح معناداری	۰/۰۱			درجه آزادی

جدول ۴. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین عوامل مختلف

ردیف	عوامل	میانگین رتبه فریدمن
۱	اخذ مجوز فعالیت از اداره تربیت بدنی	۹/۵۶
۲	اخذ امتیاز از مخابرات	۹/۴۸
۳	اخذ تأییدیه اماکن	۹/۳۵
۴	اخذ مجوز از شهرداری	۸/۲۰
۵	مشاوره اداره تربیت بدنی در تعیین نوع فعالیت	۷/۸۳
۶	اخذ امتیاز از سازمان آب	۷/۸۳
۷	اخذ مجوز از شبکه بهداشت و درمان	۷/۴۷
۸	اخذ امتیاز از شرکت گاز	۷/۴۷
۹	مراجعةه به تأمین اجتماعی جهت مسائل بیمه‌ای	۷/۳۲
۱۰	اخذ امتیاز از شرکت برق	۷/۱۵
۱۱	اخذ مجوز از اداره کار	۶/۵۴
۱۲	اخذ مجوز از سازمان محیط زیست	۶/۰۴
۱۳	دریافت وام از محل منابع داخلی بانک‌ها	۵/۶۶
۱۴	دریافت وام از محل تسهیلات تکلیفی	۵/۰۹

معناداری بین موانع مختلف در بخش تهیه مجوزهای اولیه فعالیت از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد ($P < 0.001$) و $X^2 = 161/27$ (جدول ۶). در جدول ۷ میانگین موانع سرمایه‌گذاری مرتبط با تهیه مجوزهای اولیه فعالیت نشان

ب) موانع تهیه مجوزهای اولیه: نتایج به دست آمده، رابطه معناداری را بین موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی نشان نداد ($P = 0.633$ و $I = 0.03$) (جدول ۵). اما تفاوت

بودند، که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موارد نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در راستای کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند.

داده شده است. بوروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گستره و وجود قوانین غیرضروری و دستوپا گیر به ترتیب با ۶/۲۵ و ۶/۶۱ دارای بالاترین میانگین رتبه

جدول ۵. رابطه برآورده شده بین موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی

موانع	ضریب همبستگی (r)	تعداد آزمودنی‌ها	سطح معناداری	تهیه مجوزهای اولیه فعالیت
	-۰/۰۳	۰/۶۳۳	۱۷۱	

جدول ۶. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین موانع مختلف

موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت	تعداد	سطح معناداری	درجه آزادی	خی دو	<۰/۰۱
	۱۷۱	۱۶۱/۲۷	۸		

جدول ۷. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین موانع مختلف

ردیف	موانع	میانگین رتبه فریدمن
۱	بوروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گستره	۶/۶۱
۲	وجود قوانین غیرضروری و دستوپا گیر	۶/۲۵
۳	عدم اطلاع‌رسانی صحیح به متقدیان از طرف اداره تربیت بدنی	۴/۹۴
۴	عدم تسلط کارشناسان اداره تربیت بدنی به قوانین و مقررات	۴/۷۱
۵	عدم همکاری کارمندان و کارشناسان شهرداری	۴/۶۵
۶	عدم همکاری کارمندان و کارشناسان اداره اماکن	۴/۵۷
۷	عدم تسلط کارشناسان اداره اماکن به قوانین و مقررات	۴/۵۰
۸	عدم همکاری کارمندان و کارشناسان اداره تربیت بدنی	۴/۴۳
۹	عدم تسلط کارشناسان شهرداری به قوانین و مقررات	۴/۳۳

از آن است که تفاوت معناداری بین موانع مختلف در بخش پرداخت وام از محل بانکی از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد ($P=0/001$ و $P<0/001$) (جدول ۹). عوامل اخذ وثائق و ضمانت‌های سنگین، طولانی بودن مدت زمان بین درخواست وام تا تصویب آن، بالا بودن نرخ سود وام‌های اعطایی و سختگیری بانکها در بررسی توجیه اقتصادی و مالی طرح‌ها به ترتیب با ۱۰/۵۹، ۱۱/۰۴، ۱۰/۶۹ و ۹/۹۹

موانع بانکی: رابطه منفی و معناداری بین موانع بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد ($P=0/041$ و $P=-0/38$) (جدول ۸). با توجه به رابطه منفی و معنادار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موافع در پرداخت وام از محل بانکی، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد. نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن حاکی

سایر موانع از اهمیت بیشتری در راستای کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند (جدول ۱۰).

دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موانع نسبت به

جدول ۸. رابطه برآورده شده بین موانع بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی

موانع	ضریب همبستگی (r)	سطح معناداری	تعداد آزمودنی‌ها	میزان بانکی
۱۷۱	+0.41	-0.38		

جدول ۹. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین موانع مختلف بانکی

موانع مختلف بانکی	تعداد	خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	میزان بانکی
۱۷۱	۳۰۴/۱۱	۱۵	<0/۰۱		

جدول ۱۰. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی بین موانع مختلف بانکی

ردیف	موانع	میانگین رتبه فریدمن
۱	اخذ وثائق و ضمانت‌های سنگین	۱۱/۰۴
۲	طولانی بودن مدت زمان بین درخواست وام تا تصویب آن	۱۰/۶۹
۳	بالا بودن نرخ سود وام‌های اعطایی	۱۰/۵۹
۴	سختگیری بانک‌ها در بررسی توجیه اقتصادی و مالی طرح‌ها	۹/۹۹
۵	طولانی بودن مدت زمان بین تصویب وام تا مرحله پرداخت آن	۹/۲۱
۶	حاکم نبودن ضوابط در انتخاب متقاضیان وام	۸/۸۱
۷	متناوب نبودن وام پرداختی با نیازهای سرمایه‌گذار	۸/۷۹
۸	چندمرحله‌ای بودن پرداخت وام‌ها و عدم تأمین بهموقع اعتبارات	۸/۵۶
۹	کوتاه بودن مدت بازپرداخت وام‌های اعطایی	۸/۰۱
۱۰	عدم تناسب لازم بین نرخ سود بانکی و سود حاصل از سرمایه‌گذاری	۷/۸۷
۱۱	تبعیت بانک‌ها از قوانین و مقررات بازدارنده دولتی	۷/۶۹
۱۲	عدم اطلاع‌رسانی بانک‌ها به متقاضیان در خصوص قراردادها، نحوه پرداخت، وثائق	۷/۴۶
۱۳	شفاف نبودن اطلاعات	۷/۲۲
۱۴	فقدان شرایط رقابتی بین مشتریان	۷/۱۸
۱۵	بالا بودن هزینه انعقاد قرارداد در دفاتر استناد رسمی	۶/۷۷
۱۶	برخورد نامناسب و عدم همکاری کارمندان و کارشناسان بانک	۶/۱۲

خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد که این یافته نیز با یافته‌های قبلی مبنی بر ناکارامدی نظام بانکداری با نیازهای سرمایه‌گذاری جامعه سازگار است. همچنین نتایج آزمون حاکی از آن است که تفاوت معناداری بین موانع مختلف در بخش پرداخت وام از محل بانکی از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد. براساس نتایج،

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که بین موانع بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. با توجه به رابطه منفی و معنادار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موانع در پرداخت وام از محل بانکی، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی

خصوصی واگذار کنند. این حمایت از طریق اعطای وام‌های کم‌بهره یا بدون بهره امکان‌پذیر خواهد بود (۲۱).

هرچند براساس یافته‌های این پژوهش، اعتبارات بانکی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در اقتصاد ایران تأثیر دارند و می‌توان از این ارتباط در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی استفاده کرد، این تأثیر در حقیقت خبر از نابسامانی بازار پول و سرمایه در کشور می‌دهد، زیرا در کشورهای توسعه‌یافته که بازارهای مالی و پولی گستردۀ و منسجم وجود دارند و بازارهای سهام و بورس بسیاری در حال فعالیت‌اند، وام‌ها و اعتبارات بانکی به عنوان یک متغیر تأثیرگذار بر تابع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی هرگز مطرح نیستند (۷).

نتایج تحقیقات عسکرزاده (۱۳۸۸)، احمدی (۱۳۸۶)، یوسفی (۱۳۸۸)، آنهر (۲۰۱۰)، اولیور فرانس (۲۰۰۳) نشان می‌دهد که شرایط اقتصادی و میزان تسهیلات ارائه شده توسط دولت در میزان جذب سرمایه‌گذاری مؤثر است و این میزان با ناکارامدی نظام بانکداری و اقتصادی رابطه‌ای معکوس دارد که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. همچنین در تحقیق بهشتی (۱۳۸۲)، از بین موانع مربوط به دریافت وام، موارد عمده بالا بودن نرخ سود بانکی، فرایند طولانی و پیچیده اداری و ناکارامدی بانک‌ها مطرح شده‌اند که این موانع جزو ریز موانع تأییدشده در تحقیق حاضرند.

مطابق یافته‌های دیگر تحقیق حاضر، رابطه معناداری بین موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود ندارد. اگرچه از نظر صاحبان سرمایه تفاوت معناداری بین عوامل مختلف این بخش وجود دارد، تهیه مجوزها طی فرایند سرمایه‌گذاری مانعی در این زمینه محسوب نمی‌شود. براساس نتایج به دست آمده، بوروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گسترده وجود قوانین غیرضروری و

عوامل اخذ وثائق و ضمانت‌های سنگین، طولانی بودن مدت زمان بین درخواست وام تا تصویب آن، بالا بودن نرخ سود وام‌های اعطایی و سختگیری بانک‌ها در بررسی توجیه اقتصادی و مالی طرح‌ها به ترتیب دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موانع نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در راستای کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند. در فرایند تکوین علم اقتصاد، سرمایه و سرمایه‌گذاری از جنبه‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که برخی اقتصاددانان موتور رشد و توسعه کشورها را سرمایه‌گذاری می‌دانند. سرمایه به علت محدودیتی که دارد، مورد توجه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است، لیکن کمیابی سرمایه در کشورهای جهان سوم بیشتر است. محدودیت سرمایه در کشورهای پیشرفت‌های در سال‌های اخیر با پویایی بازارهای مالی سازمان یافته و گسترده، به ویژه با حضور نظام بانکی قدرتمند، از بین رفته است. این موضوع با مطالعه روند نزولی نرخ بهره جهانی کاملاً مشهود است، اما محدودیت سرمایه در ایران به عنوان یکی از چالش‌های سرمایه‌گذاری خصوصی مطرح بوده است (۱۱).

تجربه کشور در خصوص بانک‌های خصوصی در چند سال گذشته، نشان‌دهنده این است که چگونه بخش خصوصی می‌تواند ضمن افزایش بهره‌وری و ارائه خدمات به مردم، نقش رقابتی خود را با بانک‌های دولتی به خوبی ایفا کند (۱۲). علاوه‌بر بخش خصوصی، دولت نیز باید به حمایت از آن به صورت مستقیم و غیرمستقیم بپردازد و در ایجاد و تقویت سیاست‌های توسعه اقتصادی نقش ایفا کند (۱۸). شهرداری‌ها در بخش اوقات فراغت و ورزش می‌توانند همکاری نزدیکی با بخش خصوصی داشته باشند و با حفظ مسئولیتشان در بخش زیرساخت‌ها، وظایفی همچون برنامه‌ریزی و اجرای امور ورزشی و اوقات فراغت را به بخش

بوروکراسی اداری و ضعف کارشناسی را جزو مهم‌ترین موانع بر Shermanهاند که نتایج تحقیق حاضر با این یافته همخوانی دارد. همچنین پرچودا (۲۰۰۲)، احمدی و محمدزاده (۱۳۸۶)، رمضانی (۱۳۸۶)، سلطان حسینی (۱۳۹۱) در تحقیقات خود تأثیر مشکلات اداری در روند تهیهٔ مجوزها و بوروکراسی عریض و طویل اداری را در میزان سرمایه‌گذاری‌های صورت‌گرفته، بیان کردند.

نتایج گویای آن است که رضایت سرمایه‌گذاران از دستگاه‌های ذی‌ربط چندان زیاد نیست، به‌طوری‌که بالاترین آن مربوط به موارد اخذ مجوز فعالیت از اداره تربیت بدنی، اخذ امتیاز از مخابرات و اخذ تأییدیه اماکن است که نشان می‌دهد از دیدگاه صاحبان سرمایه در این سه مورد، همکاری و برخورد سازمانی مطلوبی نسبت به سایر عوامل در راستای سرمایه‌گذاری ورزشی صورت گرفته است. اما دریافت وام از بانک‌ها بیشترین نارضایتی سرمایه‌گذاران را تشکیل می‌دهد. این یافته گویای آن است بانک‌ها در اعطای وام به سرمایه‌گذاران بهویژه وام از محل تسهیلات تکلیفی نتوانسته‌اند رضایت مشتریان را فراهم سازند. این نتایج با نتیجهٔ تحقیق انجام‌گرفته در مورد سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی توسط بهشتی (۱۳۸۲) در زمینهٔ رضایت سرمایه‌گذاران از مخابرات و بیشترین نارضایتی مربوط به اعطای وام از محل تسهیلات تکلیفی و بانک‌ها همسوست.

از آنجا که افزایش هر گونه سرمایه‌گذاری در بخش ورزش، سرمایه‌گذاری در افزایش سلامت جامعه و کاهش هزینه‌های درمان محسوب می‌شود، بنابراین ایجاد تسهیلات لازم به منظور ترغیب بخش خصوصی از جمله حمایت‌های دولت برای ارائه وام‌های بلاعوض یا با سود و بهره کم و فرهنگ‌سازی‌های مناسب در این زمینه بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

دستوپاگیر به ترتیب دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، بوروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گسترده وجود قوانین غیرضروری و دستوپاگیر نسبت به سایر موانع اهمیت بیشتری در راستای کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی دارند.

این موضوع تأییدی بر ناسازگار بودن ساختار و مقررات نظام اداری و اجرایی با توسعهٔ اقتصادی کشور است بنابراین میتوان گفت بنگاه‌های اقتصادی دولتی بهره‌وری بسیار پایین دارند. شاید راه حل غیردولتی کردن اقتصاد این نباشد که دولت وزن اقتصادی خودش را با فروختن بنگاه‌های دولتی بر کل اقتصاد کشور کمتر کند، بلکه راه حل بهتر می‌تواند این باشد که دولت با اقدام به مقررات‌زدایی و کاهش جدی بوروکراسی و حذف مقررات و دستورالعمل‌های دستوپاگیر امکان رشد خودجوش بخش خصوصی را از طریق نهادسازی‌های مناسب فراهم کند. در این صورت با توسعهٔ بخش خصوصی خواهانخواه وزن اقتصادی دولت در کل اقتصاد جامعه کاهش پیدا خواهد کرد و از طرف دیگر با گسترش فعالیت‌های بخش خصوصی بنگاه‌های دولتی نیز ناگزیر در شرایط رقابتی قرار می‌گیرد و در نتیجه اقدام به اصلاح بهره‌وری در فعالیت‌های خود می‌کند یا در نهایت محکوم به انحلال خواهد شد (۱۲).

بررسی‌ها در کشورهای توسعه‌نیافته نشان می‌دهد که موفقیت بخش خصوصی مستلزم ایجاد محیط مناسبی است که در آن وجود عواملی مانند کاهش بوروکراسی، اصلاحات اقتصادی، بهبود سیستم‌های پولی و از بین بردن موانع رقابت ضروری است (۲۵). در نتایج تحقیقات بهشتی (۱۳۸۲)، صاحبان سرمایه در بین سه مانع عمده بانکی، بیمه‌ای و تهیهٔ مجوزها مهم‌ترین را مانع مرتبط با تهیهٔ مجوزهای فعالیت ذکر کردند و در بین موانع مربوط به تهیهٔ مجوزها، عدم همکاری کارمندان، وجود قوانین غیرضروری،

منابع و مأخذ

۱. احمدی، اژدر؛ محمدزاده، حسن؛ ترتیبیان، بختیار (۱۳۸۶). بررسی موانع و مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزش از دیدگاه صاحبان باشگاه‌های خصوصی شهرستان ارومیه، مجموعه مقالات اولین همایش ملی شهر و ورزش، تربیت بدنی شهرداری تهران، ص ۶.
۲. بهشتی، محمدباقر؛ حکمتی، صمد (۱۳۸۲). بررسی موانع و محدودیت‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی، ص ۳.
۳. پارسامهر، مهربان (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی ورزش، انتشارات دانشگاه یزد، ص ۲۱۴.
۴. خادم غوچی، محمد (۱۳۸۶). اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی، استاد راهنمای: صممصامی، حسین، ص ۳۹.
۵. سلطان حسینی، محمد؛ پاداش، دنیا (۱۳۹۰). «ارزش‌گذاری عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی»، مدیریت ورزشی، ش ۱۱، ص ۵۲-۳۳.
۶. سلیمی‌فر، مصطفی (۱۳۸۲). «تسهیلات بانک‌ها و سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، ش ۱۳، ص ۱۷۰-۱۳۰.
۷. سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران، مرکز ملی مدیریت و توسعه ورزش (۱۳۸۴). مطالعات تفصیلی توسعه ورزش حرفه‌ای، تهران، ص ۱۴-۵۷.
۸. عسکرزاده، مریم (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در ورزش استان خوزستان از دیدگاه مسئولین اداره‌های تربیت بدنی، چکیده مقالات هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، ص ۷۲-۶۸.
۹. عسکریان، فریبا (۱۳۸۵). بررسی میزان سرمایه‌گذاری‌های ورزشی بخش عمومی و خصوصی ایران در سال ۱۳۸۰، چکیده مقالات هفتمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی، ص ۱۷۹-۱۷۸.
۱۰. قره‌خانی، حسن (۱۳۸۹). «بررسی مهمترین موانع اقتصادی خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال ایران»، پژوهش در علوم ورزشی، ش ۹، ص ۱۳۸-۱۲۵.
۱۱. کشاورزیان پیوستی، اکبر؛ بیگدلی، محمد (۱۳۸۵). «نقش تسهیلات بانکی در سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران»، پژوهشنامه اقتصادی، ش ۲۱، ص ۲۶۴-۲۲۹.
۱۲. کیانپور، سعید (۱۳۸۸). «بررسی اجمالی خصوصی‌سازی در چند کشور منتخب با اشاره‌ای بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴»، بررسی‌های بازرگانی، ش ۳۸، ص ۲۰-۲-۲۰.
۱۳. یوسفی، محمدقلی (۱۳۸۸). «بررسی عوامل تعیین‌کننده سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال نهم، ش ۱، ص ۱۰۰-۷۹.
14. Anheier, H. K. (2010). *Nonprofit organizations. Theory, management, policy.* 2nd edition fully revised and expanded. New York, NY, London: Routledge, forthcoming, p313.

- 15.Ayim, Emmanuel, (2009).**An Examination of Sport Identity Amongst Youth Soccer Participants and the Implications for MLS Marketing**, MA thesis, University of Nevada, (Las Vegas, USA), p 1209.
- 16.Barros, C.P. (2006). **The Financial crisis in Portuguese Football**. Journal of Sport Economics, 7(1): 96-104.
- 17.Clark. John M. Cornwell. Bettina. Pruitt. Stephen W. (2008). "**The impact of title event. Sponsorship announcements on shareholder wealth**", market let, doi: 10/1007/s11002-008-9004.
- 18.Lewis, ph (2007), **The London Investment Strategy for Community Sport 2007-2009: Creating an active capital through sport and active recreation**. Investment Strategy, London, v (2), p3.
- 19.Micic V., (2010), "**Clusters, the Factor for Development of Competitiveness ofCompetitiveness ofSerbian Industry**", Economic Horizons 12, (2) p. 57-74.
- 20.Nasseh, M(2013), "**Evaluation of privatization in sports with the approach of assessing the strengths and weaknesses**" European Journal of Experimental Biology, 2013, 3(1):631-636.
- 21.Olivier, F (2003), **Privatization of the sport and recreation function at the Klerksdorp Municipality**, Supervisor: Prof. W.J. van Wyk, dissertation at the Potchefstroom University, p 48.
- 22.Perchuda, Kazimierz (2002), "**Restructuring and privatization of sport organizations**" www.cipe.org, p 1-2.
- 23.SlavoljubSljivic(2012), "**Entrepreneurship in social and economic development**" International conference of employment, education and Entrepreneurship, PUBLISHER: Faculty of Business Economics and Entrepreneurship, p 17.
- 24.Wallace, A. (2010). **Building for NSW' s future, Budget 2010**. Www. Budget. www.budget.nsw.gov.sport&Recreation, p1-3.
- 25.Zank NS, **in privatization and economic efficiency**, Brookfield, 1991, 163-183.

Administrative and Financial Obstacles to Private Investment in Sport of East Azerbaijan Province

Fariba Askarian¹ - Shabnam Sedghi^{*}² - Hossein Talebiannia³

1. Associate Professor of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tabriz University, Tabriz, Iran 2. PhD Student of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tabriz University, Tabriz, Iran 3. Assistant Professor of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Imam Hussein University, Tehran, Iran

(Received: 2013/10/29; Accepted: 2014/4/12)

Abstract

The aim of this study was to recognize administrative and financial obstacles to private investment in sport in East Azerbaijan province from the viewpoints of owners of private gyms and clubs. Research method was descriptive-survey conducted by a researcher-made questionnaire with acceptable validity and reliability of 0.91%. The population consisted of the founders of private sport clubs of East Azerbaijan province ($N=310$), and according to Morgan table, 172 subjects were randomly selected as the sample. To examine the hypotheses, Pearson correlation coefficient and Friedman analysis of variance were used ($\alpha=0.05$). The results revealed a significant and negative relationship between banking barriers and private investment in sport in the province. Also, there was a significant difference among various barriers in loan payment in the banks from the viewpoints of capital owners. There was no significant relationship between barriers to primary work permits and the type of collaboration and confrontation of offices and organizations and investment of sport in the province but there was a significant difference among various factors from the viewpoints of capital owners. Therefore, the private investment in sport in East Azerbaijan province can increase by a decrease in the mentioned barriers so that the private sector can play its role in expanding sport for all and welfare in the society.

Keywords

Administrative Obstacles, Banking Obstacles, Private Investment, Sport Investment.

---

* Corresponding Author: Email: shb_sedghi@yahoo.com, Tel: +989141182581